

**De wereld is een
wonderkamer
25 verhalen over kunst**

Dit boek kwam tot stand in samenwerking met Europalia.

Het is ook beschikbaar in het Frans als *Un monde de merveilles* via Courgette Editions.

© 2026, Barbara De Munnynck en Pelckmans Uitgevers nv
pelckmans.be
Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout, België

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in geval van wettelijke uitzondering. Informatie over kopieerrechten en de wetgeving met betrekking tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies. No part of this book may be reproduced, stored or made public by any means whatsoever, whether electronic or mechanical, without prior permission in writing from the publisher.

Illustraties en vormgeving: Isabelle Geeraerts

D/2026/0055/335
ISBN 978 94 6234 862 2
NUR 217, 240
THEMA YNA, YRE, YPBAB, AGA, 5AL

Ook verkrijgbaar als:
E-book: ISBN 978 94 6530 658 2

pelckmans.be

 facebook.com/pelckmans.be
 instagram.com/pelckmans.be

**De wereld
is een
wonderkamer**
25 verhalen over kunst

P E L C K M A N S

VOORWOORD

In *De wereld is een wonderkamer* nemen we je mee op **tijd- en wereldreis** door de kunstgeschiedenis. We geven geen volledig overzicht van alle kunst die ooit ergens werd gemaakt. Dat zou onbegonnen werk zijn, zelfs in een boek van 1.760.000 pagina's. En we hebben er 176.

Je staat aan de start van een eigenzinnig parcours. Maak je klaar om te rennen, duiken en stuiteren door wisselende eeuwen, kunstvormen en landen. Vlieg je in één ruk door de 25 verhalen of lees je er eentje hier en daar, nu en dan? De koers en het tempo bepaal jij.

Hoe je het ook aanpakt, één ding is zeker. Je vindt in deze verhalenbundel grote kunstenaars en iconische meesterwerken, maar ook minder bekende namen en onvermoede gebeurtenissen. Inspiratie haalden we uit de **archieven van EUROPALIA**. Dat is een groot, tweejaarlijks festival rond kunst in al zijn vormen. Muziek, dans, beeldende kunsten of literatuur? Alle disciplines doen mee... en vonden hun weg naar dit boek.

Elke festivaleditie zet een **land in de kijker**. In 1969 beet Italië de spits af. Sinds 1989 kijkt EUROPALIA ook buiten Europa, naar China of Brazilië bijvoorbeeld. Een internationaal festival kan vandaag niet zonder wereldwijde, nieuwsgierige blik. Een boek over kunst trouwens ook niet.

Het hoofdkantoor van EUROPALIA ligt in Brussel, maar het festival vindt plaats over heel België. In musea en cultuurhuizen, maar ook op pleinen en in parken. Kunst wil overal zijn en iedereen bereiken. Ontdek je in dit boek een verhaal dat je leuk vindt? Vertel het verder: zo word jij een **culturele ambassadeur**.

Alle kunstenaars in dit boek stonden ooit tijdens EUROPALIA in de spotlights. Bij welke editie precies, dat ontdek je rechtsboven op de pagina's. Zo neemt het openingsverhaal, *Het gewonde hert*, je mee naar **Mexico**, het gastland van EUROPALIA 1993. De tijdreismachine staat ingesteld op **1925**: we vertellen je over Frida Kahlo's vreselijke busongeluk.

Elke editie van EUROPALIA duurt vier maanden en betreft tot 170 kunstenaars. Intussen werd het festival al ruim 30 keer georganiseerd. Zoveel input voor een boek met amper 25 verhalen! Hoe hebben we uit die rijke oogst (in het Latijn 'opalia') onze kunstenaars gekozen?

Heel simpel: ze moesten ons aanspreken. We filterden alle ruis weg en luisterden met ons hart. Welke kunstwerken stellen een vraag die vandaag nog prikkelt? Welke kunstenaars voelen levend en dichtbij, ongeacht hun afstand op de tijdbalk en de wereldkaart?

In elk gekozen verhaal hoorden we een **uitnodiging** om dichterbij te komen. Om na te denken. Als een bruggetje om iets van een andere kant te bekijken. Kunst steekt een hand uit en begint het gesprek. Daarom onderzoeken we in dit boek zoveel vragen: is het gevaarlijk om kunst en politiek te mengen, is kunst tijdloos of trendgevoelig?

Kunst kan mensen en culturen verbinden. Kunst is een krachtige, wonderlijke brug. Die overtuiging deelt het team van kunstenfestival EUROPALIA met de makers van dit boek. Ben je klaar om de brug te betreden? Dan beginnen we ons verhaal...

Veel leesplezier!

INHOUDSTAFEL

Ben je op zoek naar een alfabetisch of chronologisch overzicht?
Kijk dan op pagina's 164-169.

11 **Het gewonde hert** - 1925, Mexico
Frida Kahlo breekt bij een busongeval haar benen, bekken en rug

17 **Een genie vol energie** - 1848, Hongarije
Franz Liszt trekt een streep onder zijn jaren als concertpianist

23 **Een neushoorn met een harnas** - 1515, Duitsland
Albrecht Dürer tekent een neushoorn (zonder er ooit een te hebben gezien)

29 **Een eitje voor de keizer** - 1885, Rusland
Tsaar Aleksander III bestelt een gouden paasei bij Carl Fabergé

35 **Zonde van het geld** - 1971, België
Mario Roymans wil de wereld verbeteren en steelt een Vermeer

41 **Adembenemend** - 1904, Oostenrijk
Het modesalon van Emilie Flöge en haar zussen verhuist naar een chique pand

47 **De hack van Hockney** - 2010, Groot-Brittannië
David Hockney toont zijn tabletkunst in het Yves Saint Laurent Museum in Parijs

53 **Geen gewoon koppel** - 1969, Spanje
Salvador Dalí koopt Kasteel Púbol voor zijn vrouw en muze Gala

59 Een vogel in de rechtbank - 1926, Roemenië
Een Amerikaanse douanier noemt een werk van Constantin Brancusi 'metaalschroot'

65 Op reis met Rinus - 2010, België
Rinus Van de Velde tekent met houtskool wat hij beleeft in zijn hoofd

71 Red eens een kariatide - 1983, Griekenland
Melina Mercouri wil het marmer van de Akropolis terugbrengen naar Athene

77 Een hoofd vol - 1935, Portugal
Bij zijn dood laat Fernando Pessoa een bomvolle, houten kist na

83 Ernstige research - 1568, België
Niet uitgenodigd, wel op de dansvloer: Pieter Bruegel bezoekt boerenfeestjes

89 Een doofpot vol tofu - 2008, China
Ai Weiwei noemt de slachtoffers van een noodlottige aardbeving bij naam

95 Engelen van de modder - 1966, Italië
In Firenze proberen honderden vrijwilligers kunst te redden van waterschade

101 Kijk, een abakan! - 1960, Polen
De eerste tentoonstelling van Magdalena Abakanowicz wordt meteen verboden

107 Verborgen in het volle zicht - 2016, Bulgarije
Hoe bleef een zelfportret van Zahari Zograf zo lang ongezien?

113 **Een brutaal briesje** - 1548, Italië

Geen respect: de wind blaast een schilderij van Titiaan omver

119 **Levende stenen** - 1958, Turkije

Ara Gülers foto's brengen een team archeologen (en miljoenen toeristen) op de been

125 **Haast je, Hokusai** - 1831, Japan

Katsushika Hokusai maakt een reeks gedrukte prenten: 36 zichtjes op de berg Fuji

131 **Jij krijgt de schuld** - 2002, India

Een performance van Shilpa Gupta maakt treinreizigers bloednerveus

137 **Wild beest** - 1905, Frankrijk

Henri Matisse boekt een schandaalsucces

143 **Kleine Niko is klaarwakker** - 1918, Georgië

Niko Pirosmani en zijn innerlijke kind sterven gelijktijdig, op hun 55ste

149 **Over dansen en kansen** - 2003, Brazilië

Lia Rodrigues opent een dansschool in de sloppenwijken van Rio de Janeiro

155 **Met knallende zweep** - 1893, België

Victor Horta ontwerpt een zwierig huis voor een rechtlijnige vriend

**25 verhalen
over kunst**

1925

HET GEWONDE HERT

Als ze niet was teruggelopen voor haar paraplu, was het niet gebeurd. Dan was ze op een andere bus gestapt. Dan had ze het ongeval niet gehad. Maar zouden wij Frida Kahlo vandaag dan kennen?

Frida liep wél terug op 17 september 1925. En met haar paraplu in de hand stapte ze op een bus die niet veel later zou botsen met een tram. Het ene moment keek Frida rustig uit het busraam, het volgende lag ze bloedend op straat. Omstaanders waren in alle staten. Het meisje was **gespietst** als een blokje saté aan een staaf!

Bij het ongeval brak de achttienjarige Frida haar **benen, bekken en rug**. Ze lag maandenlang in het ziekenhuis en thuis in bed. Haar moeder, een gelovige vrouw, ging elke dag naar de kerk. Daar brandde ze kaarsjes en prevelde ze boze woorden: "Wat hebt U tegen mijn dochter, lieve God? Waarom straft U haar twee keer? Frida werd als kind al getroffen door polio. Daardoor loopt ze mank en heeft ze een dun, misvormd rechterbeen. En nu nog die bus?! Het is zo oneerlijk."

Eerlijk of niet, **pijn** hoorde bij het leven van Frida Kahlo. Gelukkig ontdekte ze al snel een

**Wat hebt
U tegen
mijn
dochter,
lieve God?
Waarom
straft
U Frida
twee keer?**

Scherpe pijn brult in je lijf terwijl niemand het hoort.

belangrijke truc. Als je lichaam te veel pijn doet, kun je vluchten in je gedachtewereld. Door je met alle macht te concentreren op iets anders, kun je de ergste pijn vergeten – al is het maar even.

Frida kreeg van haar moeder een kleine schildersezel en penselen. Daarmee kon ze zich bezighouden in bed. Haar vader hing een spiegel aan het plafond, waarin ze zichzelf bestudeerde. Frida was niet van plan om lieflijke landschapjes te schilderen. Ze beeldde uit wat ze kende: haar eigen gezicht en diepe pijn. Schilderen was niet zomaar een hobby. Het was Frida's **reddingsboei**.

Dokters kunnen koorts meten, maar geen pijn. Ze vragen hun patiënten: “*Beschrijf je pijn eens.*” Maar dat is onmogelijk, er zijn gewoon geen woorden. Scherpe pijn brult in je lijf terwijl niemand het hoort. Frida wist dat ze haar lijden met niemand kon delen. Dus als ze bezoek kreeg, toonde ze zich van haar **vrolijke kant**. Ze maakte zich mooi, lachte en vertelde over haar schilderijen. Ze werd er doodmoe van, maar wat moest ze anders? In gezelschap speelde ze een rolletje. Ze had al ellendige, eenzame dagen genoeg.

Frida wilde **genieten** van het leven. Om zich beter te voelen, was ze tot alles bereid. Ze wong zich in aangepaste schoenen en strakke korsetten om toch maar te kunnen zitten en lopen. Ze nam veel medicijnen en onderging in haar leven 32 operaties. Toen ze zich als twintiger een tijdje beter voelde, heeft ze nog gedanst. Daarna trok ze stoutmoedig naar **Diego Rivera**, de beroemdste schilder van haar land en tijd. Ze toonde hem haar schilderijen. Hij werd

verliefd en wilde met haar trouwen. Al gauw kende iedereen in Mexico 'Frida, de vrouw van Diego Rivera'. Ze verscheen naast hem in kleurige jurken, met bloedrode lippen en bloemen in haar haren.

Op foto's is Frida Kahlo een knappe, flamboyante vrouw. Wie haar echt wil leren kennen, bekijkt beter haar werk. Een jaar voor haar dood schilderde ze *Het gewonde hert*, een van haar beroemde zelfportretten. Negen pijlen doorboren het lichaam van een jong mannetjeshert - doen ze jou ook denken aan de stalen buis van het busongeval? Het hert is in nood en zal gauw sterven, maar kijkt ons met Frida's gezicht kalmpjes aan. Het vreemde tafereel toont herkenbare gevoelens. Dat is het geheim van Kahlo's kunst. Haar werk vertelt over een soort pijn waarvoor de woorden ontbreken. Ze drukt het onzegbare uit met verf.

- *Toen Frida Kahlo in 1954 stierf, was ze 47. Ze had werk tentoongesteld en enkele schilderijen verkocht. Toch was ze vooral bekend vanwege haar man, haar liefde voor Mexico en haar politieke ideeën. Na haar dood groeide de interesse. Vandaag is ze wereldberoemd.*
- *Door haar ongeluk kon Frida geen zwangerschap voldragen. Ze had drie pijnlijke miskramen. Hoewel veel vrouwen die ervaring kennen, had nog niemand erover geschilderd. Kahlo durfde het en werd een feministisch icoon.*
- *In haar beroemde blauwe huis in Mexico-Stad hield Frida slingeraapjes als huisdier. Ze duiken op in meerdere schilderijen, soms als symbool voor de kinderen die ze niet had.*

Moeten kunstenaars pijn hebben en lijden?

Was Frida Kahlo ook zo'n grote kunstenares geworden als ze niet zoveel pijn had gehad? Hmm, dat is een **lastige vraag**. Als kind hield ze van sport en studeren. Ze begon maar na haar ongeluk te schilderen, als tijdverdrijf. In die zin zou je kunnen zeggen: "Geen kunst zonder al die uren in bed."

Maar Frida had tekentalent en oog voor compositie. Dat zat in de familie, haar vader was fotograaf. Ze had ook door een ander, gelukkig toeval naar het penseel kunnen grijpen. Het hoefde niet zo dramatisch te zijn.

Je voelt dat we niet willen schrijven: "Frida Kahlo dankt haar carrière aan haar lijden." Dat komt omdat we niet in clichés willen vervallen. Eind 19e eeuw dweeptte het publiek met '**gepijnigde kunstenaars**' zoals de zieke, arme schilder Vincent van Gogh. Hij belichaamde het idee: "Je moet lijden voor de kunst. Dat geeft je werk diepgang en maakt het interessant."

Zijn slechte leefomstandigheden goed voor de creativiteit? Laten we dat cliché maar **ontkrachten**. Zowel positieve als negatieve ervaringen geven inspiratie. Waarom zou een kunstenaar niet gezond en gelukkig kunnen zijn? Een zwaar leven is géén geschenk, ook niet voor artiesten.

Frida Kahlo maakte **ondanks (niet dankzij)** haar pijn prachtige werken. Ook andere kunstenaars toonden veerkracht. Michelangelo schiep schitterende beeldhouwwerken ondanks rugpijn en verkrampde vingers. Beethoven had levenslang last van buikpijn en diarree, maar componeerde klinkende symfonieën. Virginia Woolf schreef negen romans terwijl ze met mentale moeilijkheden kampte.

1848

EEN GENIE VOL ENERGIE

Ken je dat tenenkrommende gevoel? Je ouders tonen je een filmpje of foto's van enkele jaren geleden. Je kijkt naar je jongere zelf en je denkt: "Oh, help. Kunnen we die tijd alsjeblief snel vergeten?" Dat gevoel had Franz Liszt, de Hongaarse pianist en componist, wanneer hij terugdacht aan zijn jaren op het podium.

Liszt was een **wonderkind** en daar komen mensen graag naar kijken. Hij leerde pianospelen van zijn vader en gaf op z'n negende voor het eerst een concert. In alle steden van Europa was hij welkom. Hij mocht zelfs spelen voor de koning van Engeland. De Duitse muzikereus Ludwig van Beethoven had een hekel aan wonderkinderen. Maar toen hij Liszt hoorde spelen, gaf hij de jongen een kus op het voorhoofd. Als een teken van goedkeuring, een soort kwaliteitslabel: "Franz Liszt is een klasse apart."

Als tiener en twintiger **genoot** Liszt van het succes. Hij had geen plankenkoorts, hij wist wat hij waard was. Hij pakte zijn concerten anders aan dan zijn voorgangers. Zo trad hij op zonder partituren: hij speelde de muziek uit het hoofd. Hij zwiepte tijdens het spelen dramatisch met z'n haren en liet z'n vingers virtuoos over het

**Ludwig van
Beethoven
gaf de
jongen een
kus op het
voorhoofd.**